

— UNA ALTRA —
HISTÒRIA

**De l'1 de febrer al
28 d'abril de 2024**

Textos d'exposició

Presentació

L'exposició «Una altra història» s'ha creat a partir del programa de TV3 que porta el mateix nom.

El programa i l'exposició expliquen part de la història de Catalunya a través de 100 objectes.

Diferents persones han aportat aquests objectes i expliquen les històries personals relacionades amb ells.

El programa es va gravar en 8 espais importants del patrimoni català:

1. Monestir de Sant Pere de Rodes
2. Museu d'Art de Girona
3. Castell de Santa Florentina
4. Universitat de Barcelona
5. Reial Monestir de Santes Creus
6. Institut Pere Mata
7. Palau Episcopal de Solsona
8. Castell de Gardeny

1. Capses de galetes Birba

Daniel Birba

He portat unes llaunes de galetes Birba de la fàbrica de la meva família.

Són molt antigues,
deuen tenir uns 90 anys.
Però, a més, són especials,
perquè tenen una etiqueta on diu
que havien guanyat el premi Medalla d'Or
a l'Exposició Internacional de l'any 1929.

Eren llaunes retornables, es reciclaben.
Algunes persones les retornaven i altres se les quedaven.
De vegades, les llaunes arribaven atrotinades,
i hi havia un llauner que les reparava.

A la imatge de la llauna hi apareixen unes muntanyes,
la nostra fàbrica i la casa familiar.
És la casa on hem nascut les meves germanes i jo.
La gent deia que jo feia molta olor de galeta,
però jo no la sentia, aquesta olor.

Per a mi, aquestes llaunes representen
la història de la meva família,
de la seva obra, que encara perdura.
Aquestes galetes van fer famosos Camprodon.

2. Casc de la dansa de la mort de Verges Santi Gifré

Vinc de Verges.

He portat un casc de la dansa de la mort de Verges.

La primera vegada que el vaig fer servir, jo tenia 9 anys.
Al casc hi ha el meu nom, Santi Gifré,
i els anys que vaig saltar a la dansa de la mort,
des del 1982 fins al 1985.

Em porta molts records de quan era petit.
Recordo un Dijous Sant en què va morir el meu avi.
Fèiem la processó de la tarda
i la vam haver de parar perquè passés l'ambulància.

Se'l van emportar a Palamós
i, quan ja fèiem la processó de la nit,
em van trucar per dir-me que s'havia mort,
i vaig haver de plegar.
És l'única vegada que he plegat abans
d'acabar la processó.

Per a qualsevol persona de Verges,
Dijous Sant és el dia més gran del poble.

3. La carpa Ramona i el rètol de reclam Simón i Mònica Rodríguez

Mònica Rodríguez:

Hem portat la Ramona, la carpa més coneguda de Banyoles i el rètol per anunciar-la.

El rètol el va fer el meu avi a mà.

Abans era típic que la mainada llancés el *pipo*, el xumet, a les carpes de l'estany de Banyoles.

I l'avi va trobar una manera de fer-ne negoci:
va canviar els xumets per cacauets,
i va començar a vendre'n als visitants.

La carpa pujava, agafava el cacauet,
Se'l menjava i en deixava la clova.
A la gent li agradava molt veure-ho.

La carpa Ramona va estar al costat de l'avi uns 80 anys.
Quan la carpa va morir, l'any 1990, la vam dissecar.

Era una carpa diferent de les altres,
perquè no tenia escates i era més curta.

I, com que menjava tants cacauets,
es va engreixar molt.

Es deia Ramona per la cançó del Fernando Esteso.

4. Camafeus Jordi Rotllan

Porto uns camafeus de la meva àvia.

Al final de la Guerra Civil,
a Figueres, hi havia molta gent que fugia del país.

El general Rojo, cap de l'exèrcit republicà,
va anar a la llibreria que tenien la meva àvia i la besàvia
per demanar-los un favor.

Es va identificar i els va demanar
si li podien guardar tres baguls.

L'àvia i la besàvia vivien a sobre de la llibreria.
Al segon pis hi havia com unes golfes
que feien servir també de magatzem.
Hi van pujar els tres baguls
i li van dir al general:

«Vostè ens diu que vindrà algú a buscar-los,
però com reconeixarem aquesta persona?».

Ell es va treure una estampa de la cartera,
la va trencar per la meitat i va dir:

«Mirin, vostès quedin-se aquesta meitat,
i la persona que jo enviï vindrà amb l'altra meitat,
així sabran que ve de part meva».

Al cap d'un temps, es van presentar dos senyors
i un els va ensenyar la mitja estampeta i els va dir:
«Ja saben per què vinc».

Elles li van donar els baguls
i l'home els va donar aquests dos camafeus i els va dir:
«Els porto de part del general,
vol que se'ls quedin com a agraïment».

Elles els van acceptar.
L'àvia va guardar els dos camafeus per sempre.

5. Capsa de pastilles Manel Puig

Vinc de Castelló d'Empúries.
Porto aquesta capseta,
però l'important és el que hi ha a dins.

Hi ha dos talls d'una camisa i un queixal.
Són de dues persones a qui van matar
al principi de la Guerra Civil.

Va ser el 9 d'agost del 1936.
Es deien Josep i Narcís Fàbrega de Costou.
Eren els germans de la meva àvia.

El 1936 va començar la guerra
i van detenir unes 40 persones simpatitzants de dretes.

Van escollir 11 persones de Castelló d'Empúries,
els van dir que anaven a judici a Girona
i, a mig camí, les van afusellar.

La meva àvia i els seus pares
van localitzar els cossos dels dos germans morts.

Un el van reconèixer per la sivella del cinturó.
L'altre el van reconèixer per la camisa.

Van agafar trossos de la camisa i un queixal,
i, des d'aleshores, els guardem com a relíquies.

6. Aparell de ràdio Glòria Rebugent

Vinc de Rupjà.

He portat una ràdio molt antiga.

La va fer el meu oncle avi.

També he portat el seu diploma
dels cursos que va fer per correu
amb els Estats Units.

Era un home molt aficionat a les ràdios,
i volia aprendre a construir-les.

En aquella època, aquí no es feien ràdios,
però als Estats Units sí.

El diploma és del 30 de juliol del 1936.

Va fer uns cursos per correu
amb una escola dels Estats Units,
i després ell mateix va construir aquesta ràdio.

També va fer altres ràdios,
tots els seus nebots en tenien una.

Ell ho construïa tot.

Li demanava la fusta al seu cunyat, que era fuster,
i comprava les peces per correu,
perquè aquí no n'hi havia
i havia de demanar-les a l'estranger.

El meu oncle avi es deia Narcís Rebugent
i era flequer a Palafrugell.

7. Llum de pescadors

Isidre Corominas i Salvador Manera

Isidre Corominas i Salvador Manera:

Venim del Port de la Selva.

Hem portat un Petromax.

Isidre Corominas:

Amb aquest llum hem anat a pescar amb la teranyina.

Abans, els llums de pesca eren de ferro,

però el ferrer Esteve Massot va començar a fer-los de metall.

Es podrien de seguida i duraven molt poc.

Salvador Manera:

El llum servia per atreure el peix.

Ara els llums són diferents.

Primer eren de benzina,

després eren de gas i ara són elèctrics.

8. Uniforme militar

Pilar Ribera

Vinc d'Esclanyà.

He portat l'uniforme militar del meu pare,
de la Guerra Civil.

És l'uniforme del bàndol dels nacionals.

El van cridar a l'exèrcit quan va fer 18 anys, l'any 1939,
i el van enviar a Osca i després a Lleida.

Era a la muntanya
per evitar que els «rojos» entressin per la frontera.

Deia que a Lleida hi havia hagut molts bombardejos
i molts morts.

Vaig descobrir l'uniforme en una maleta
i ell em va dir que era el vestit de guerra.

9. Pala per fer trinxeres Joan i Josep M. Gironell

Vinc de Lligordà.

Porto aquesta pala.

Me la va donar un soldat del bàndol nacional
quan va acabar la guerra.

Nosaltres vivíem en una casa als afores de Besalú,
al costat de la carretera.

Quan els soldats del bàndol nacional van arribar,
alguns es van quedar un temps a casa nostra.

Va venir un camió petit
i va portar tendes de campanya,
pales i moltes coses més.

A mi m'agradava molt aquesta pala
i un soldat me la va regalar.
La faig servir a l'hort moltes vegades.

10. Vestit i abric de nena Carmen Ramilans

He portat unes peces de roba infantil.
Les va dissenyar la meva mare, Consol Capdevila.

El meu pare tenia una botiga de teles i tovalloles
a Santa Coloma.

Venien les teles a les modistes
i elles feien els vestits a mida.

Quan vaig néixer, la meva mare
va començar a cosir vestits per a mi.

Un dia va venir un senyor a la botiga del meu pare,
va veure els vestits, li van agradar
i va decidir que podrien vendre'ls.

Així es va crear una de les primeres empreses catalanes
que venien roba infantil ja feta.

Van començar amb un taller petit.
Després van contractar cosidores
perquè cosissin a casa seva.

Després van fer més tallers grans
i al final van fer una empresa molt important.

Nosaltres la vam continuar.

11. Màquina de cosir Rosa Ventura

Vinc de la Jonquera,
i porto una màquina de cosir.
La tenim a casa des de l'any 1939.

Després de la guerra,
molta gent volia marxar d'Espanya
i la Jonquera es va omplir de gent
que fugia del franquisme.

Però la frontera amb França estava tancada
i a la Jonquera s'hi acumulava la gent, els carros,
els equipatges, els animals...
Al final van obrir la frontera i molta gent
va poder entrar a França com a exiliats.

El meu avi tenia un hort a prop de la frontera.
Un dia hi va trobar aquesta màquina de cosir.
La meva mare la va portar a casa
i la va fer servir durant molts anys.

La mare sempre deia:
«Pobra gent, marxen i saben que no podran tornar...».

I ens preguntàvem què passaria amb aquella gent.
Després vam saber que els portaven
al camp de concentració d'Argelers.

12. Tampons per estampar monedes Neus Bosch

Porto uns tampons per estampar monedes.
Es feien servir a la cooperativa d'Ogassa,
un poble miner on hi havia una mina de carbó
molt important.

Entre el 1930 i el 1940 hi havia una colònia industrial,
com a molt llocs de Catalunya.

El poble va créixer moltíssim:
va passar de tenir 200 habitants a tenir-ne 1.500.
La gran majoria eren treballadors de la colònia.

Els treballadors de la colònia
es van unir per muntar una cooperativa de consum
per comprar els productes més barats,
perquè els seus salaris eren molt baixos.

La cooperativa va fer la seva pròpia moneda.

El meu avi era miner
i va ser un membre molt actiu de la cooperativa.
El seu pare també era miner, i també el seu avi.

Era una feina perillosa.
Molts dels seus companys s'havien ferit greument
o havien perdut la vida a la mina.

13. Clau habitació 55 **Família Masó Bosch**

Vinc de Sant Hilari Sacalm.

Porto la clau d'una habitació del pis dels meus avis.

La llogaven als visitants que venien de Barcelona.

Cap als anys 60, es va posar de moda

venir a Sant Hilari Sacalm

«a prendre les aigües» del poble,

és a dir, a beure l'aigua de les fonts naturals.

Hi havia pocs hotels

i molta gent va començar a llogar habitacions

de les seves cases particulars.

Els avis passaven molt poc temps al pis,

perquè tenien una botiga als baixos de l'edifici,

amb cuina i tot,

i només anaven al pis a dormir.

Els diners que guanyaven amb el lloguer

els ajudaven a passar l'hivern

en un poble camperol on el treball al camp era molt dur.

14. Ampolles Casa Salvans Maria Salvans

Vinc de Ripoll.

Porto una caixa d'ampolles de Casa Salvans.
El meu besavi va fundar la fàbrica de gasoses
Casa Salvans l'any 1860.
Després vam continuar a la fàbrica
el meu avi, el meu pare, el meu marit i jo.

Fabricàvem gasoses, sifons i el Fruti,
unes begudes amb gas amb gust de fruites,
i es repartien en botigues i bars.

Les comandes que s'enviaven a Puigcerdà
anaven en tren.
Els sifons anaven dins d'unes caixes amb palla,
perquè no es glaccessin.

A partir dels anys 60, Casa Salvans
va deixar de fabricar begudes
i es va dedicar només a distribuir els productes
de marques importants, com ara Coca-Cola,
Estrella Damm, Cacaolat, Aigua de Ribes i Martini.

15. Destral de pelar suro Eloi Madrià

Vinc de Cassà de la Selva.

Porto una destral de pelar suro.

La feina de pelar suro

consisteix a treure-li l'escorça a les alzines sureres.

A les Gavarres es practica

des de començaments del segle XIX (19).

Les destrals de pelar suro han evolucionat molt.

Aquesta burxa serveix per treure l'arrel

i aquesta part serveix per tallar.

La destral ha de tallar molt,

perquè la feina s'ha de fer amb molta precisió

i molta cura.

És molt important cuidar l'arbre.

Jo vaig descobrir el món del suro per casualitat.

M'agradava molt fer fotos

i, un dia, un amic em va proposar anar al bosc

a fotografiar els muls que arrossegaven els socs

per traslladar la fusta sense fer malbé el terreny.

M'hi vaig aficionar.

I em vaig dedicar al manteniment

i la recuperació dels boscos.

Ara, quan és l'època de pelar el suro,

em dedico a pelar les sureres

de la província de Girona.

Vull que la gent conegui i valori aquest món.

16. Casc objecció de consciència Jesús Viñas i Esteban Zabaleta

Portem dos objectes.

Un casc militar amb la flor,
que és el símbol dels objectors de consciència,
i un llibre que parla de la primera experiència col·lectiva
d'objectors de consciència a Espanya,
que va tenir lloc l'any 1975.

L'objecció de consciència volia dir
no fer el servei militar
a canvi de fer altres activitats.

Vaig conèixer el meu company Esteban a València,
en una xerrada de Pepe Beúnza,
el primer objector de consciència espanyol.

L'Esteban i jo vam enviar una carta
dient que no faríem el servei militar
i que, a canvi, fèiem un servei substitutori de dos anys
al barri de Can Serra, a l'Hospitalet de Llobregat.

Ens van portar als dos a la presó.
Era l'estiu del 1976.

A la presó vam fer una vaga de fam de 8 dies.
Durant aquells mesos, vaig escriure un diari
que va formar part del llibre *Los objetores*.
Van prohibir el llibre.

El gener del 1977 es va aprovar la Llei d'amnistia
i vam sortir de la presó.

A partir del 1978, la Constitució va reconèixer
el dret a l'objecció de consciència.

17. Piolets Ciscu Carola

Vinc de Camprodon.

Porto dos piolets que utilitzava sovint quan era bomber de rescat.

He fet 837 operacions de rescat en 47 anys.

La més terrible i la que més recordo és l'operació de rescat del Balandrau, perquè hi van morir 9 persones de cop.

Va ser el 30 de desembre del 2000, durant una tempesta de vent i de neu, i un allau.

Un dels moments més durs és quan l'helicòpter arriba amb les víctimes i la família ha de fer el reconeixement dels cossos.

Jo sempre deia:

«Prefereixo ser a dalt de la muntanya, encara que ho passi malament, que no pas a baix, perquè ho passo pitjor».

La muntanya em fa bé.

M'ajuda a desconnectar dels problemes.

18. Adhesiu campanya «GI» Joan Ventura

L'11 d'octubre del 1991,
el diari *El Punt* va fer la campanya «Girona i punt»
per catalanitzar les matrícules dels cotxes gironins.

Algú va donar la idea de fer uns adhesius
amb la inscripció «GI»
per enganxar-los a les matrícules dels cotxes,
i repartir-los amb el diari.

Molta gent va enganxar la inscripció a les matrícules
i la Guardia Civil va començar a posar multes.

Va ser un acte de desobediència civil
que va sortir molt bé.

Fins i tot, l'Ajuntament va posar l'adhesiu
a tots els vehicles municipals.
A partir d'aquest moment, molta gent va fer el mateix.

La lluita va durar poc temps,
però va ser molt efectiva.

19. Torxa olímpica Vicenç Folgado

Porto la torxa que va dur el meu pare, Vicenç Folgado, des d'Empúries fins a l'Escala, durant la celebració dels Jocs Olímpics de Barcelona, l'any 1992.

El pare practicava el tir olímpic. Per fer aquell recorregut, va haver d'entrenar molt. S'han de recórrer 500 metres corrent i portant el pes de la torxa.

Per entrenar-se, el pare es posava canelleres amb peses, i sortia a córrer.

El meu pare no va poder competir a les Olimpíades de Barcelona, perquè havia de treballar.

Havia quedat segon als Jocs Olímpics de Seül el 1988, però els Jocs de Barcelona es feien a l'estiu i no podia deixar el restaurant familiar i la feina a l'hotel.

No poder competir en aquelles Olimpíades li va saber molt greu.

20. *El quadern gris* Josep Valls

Us porto un exemplar del llibre *El quadern gris*
amb una dedicatòria de Josep Pla
escrita el gener del 1978.

«Estimat amic Valls.
No crec que jo li hagi de fer cap dedicatòria a vostè.
En tinc prou amb l'admiració que jo li tinc
i amb la seva amistat.
Els meus respectes a la senyora Valls
i per vostè la meva admiració total.
Afectíssim, amic i servidor».

Tot va començar el dia en què el senyor Pla
va venir a l'hotel de Figueres
on jo treballava de gerent.

Era l'hora de dinar i es va asseure a una taula,
però no volia menjar sol.
El director de l'hotel em va demanar
que anés a la taula 26,
perquè el senyor Pla volia parlar amb algú.

Jo em vaig emocionar.
Li vaig explicar que havia estudiat al seminari
i li vaig recitar un fragment
de la *Divina Comèdia* en llatí.

Aleshores, ell me'n va recitar un altre,
i es va posar a plorar.

Cada vegada venia més sovint, fins que va morir.
Li vaig fer de xofer, de confessor, de barber,
de metge... De tot.

Era malcarat quan volia, però també era molt educat,
amb segons qui, és clar.

Allà a l'hotel, durant una temporada,

els dissabtes fèiem el Sopar del Canelobre.
Posàvem canelobres a les taules i jo tocava el piano.

Quan venia el senyor Pla, ja sabia que havia de tocar
o *Muntanyes del Canigó*, o *La dama d'Aragó*,
o *La Mare de Déu quan era xiqueta*.

Plorava amb aquestes cançons,
perquè li recordaven la seva mare,
que les hi cantava quan era petit.

L'últim trajecte que vaig fer amb ell,
de Figueres a Palafrugell,
va ser tan sols dos dies abans de la seva mort,
el 23 d'abril del 1981, quan en Pla tenia 88 anys.

21. Escorredora de formatges Maria Català i Maria Bruguera

Vinc de Mont-ras.

Porto una escorredora de ceràmica
per fer formatge fresc.

Unes pageses d'una granja

em van ensenyar a fer formatges.

Primer en feia pocs, només per vendre'ls a plaça
i, a poc a poc, van començar a fer-me comandes
els hotels i restaurants de Palafrugell, Calella i Llafranc.

Quan va arribar el turisme,

cada vegada em demanaven més formatges.

Aleshores em vaig treure el carnet de conduir
per distribuir-los porta a porta.

Durant més de 38 anys m'he dedicat a fer formatges,
fins al punt que em coneixen
amb el nom de Maria del Formatge.

Fa uns 6 anys em va venir a visitar la Maria Bruguera,

perquè li expliqués la meva vida

i, en acabar l'entrevista, li vaig regalar l'escorredora

i la recepta de fer formatges,

els dos objectes que m'havien ajudat
a guanyar-me la vida.

22. Trofeu de vela optimist Xavier García

Aquest és el trofeu
que vaig guanyar al Campionat del Món d'Optimist.
Era l'any 1986, a Roses. Jo tenia 15 anys.

Des d'aleshores, no l'ha guanyat
cap espanyol ni cap català.
Soc l'únic català que ha guanyat aquest campionat.

L'optimist es va inventar als Estat Units
i als anys 60 va arribar a Barcelona.
És una embarcació petita,
i molta gent aprèn a navegar amb ella.

Jo vaig començar a fer vela amb 5 anys
i vaig guanyar el primer campionat d'Europa
quan en tenia 12.

A casa, l'optimist és una tradició familiar.
Som 5 germans i tots naveguem.
Els tres germans més petits, a més,
hem entrenat i competit.

José Maria van der Ploeg,
campion olímpic a Barcelona 92,
va ser el nostre entrenador.
Em va entrenar fins que vaig guanyar
tots els campionats.

23. Moto Narcla **Núria Clarà i Jesús Solà**

El meu pare va ser el creador de la moto Narcla.
Narcla és l'acrònim de Narcís Clarà, el seu nom.

El 1952 es va crear Indústries Narcla, SL.
I el 1953 va fer la primera moto.
Durant 10 anys va fer diversos models millorats
que es van distribuir per Catalunya i la Península.
En conservem 3.
Tots són de 125 centímetres cúbics.

Aquest model va arribar a l'època
de les Vespes i les Lambretta,
que eren motos tapades amb planxes.
S'hi posaven planxes,
perquè les dones i el capellans
no s'embrutessin les faldilles o les sotanes.

Amb aquesta moto, jo vaig fer un viatge a Toulouse,
per visitar un oncle que era a l'exili.
Jo era molt petita i anava asseguda al mig,
entre el pare i la mare.

24. Càmera Canet Rock 1a edició Francesc Fàbregas

He portat una càmera Nikon F.
És una petita joia.

Es va fabricar a finals dels anys 50
i la utilitzaven els periodistes que van anar a les guerres,
sobretot a la guerra del Vietnam.
És molt representativa d'aquella època.

La vaig estrenar al primer festival Canet Rock,
l'any 1975.

Recordo una de les últimes fotos,
amb els grups dels Comediants i l'Elèctrica Dharma,
i la gent mirant com sortia el sol.

El so que fa quan dispero és fantàstic.
En canvi, ara, amb les càmeres digitals,
trec el so, perquè és horrorós.

Abans cada rodet tenia 36 fotos.
Jo sempre portava un altre rodet a la butxaca,
per si de cas.

Les millors fotos de música les he fet
amb aquesta càmera.
He fet fotos de David Bowie, dels Rolling Stones,
de Bob Marley...

25. Gerro tallat a mà del Cristall de Badalona Anna M. i Jordi Padró

Venim de Badalona.

Hem portat un gerro de vidre tallat a mà,
fabricat a la fàbrica El Cristall,
una fàbrica de vidre de Badalona.

És molt probable que la família Franco
tingui un gerro com aquest.

L'any 1942, Franco va fer una visita ràpida
a Barcelona i Girona.

De camí, es va aturar a Badalona
i va sortir al balcó de l'Ajuntament a saludar.
L'Ajuntament de Badalona li va regalar
un gerro de la fàbrica El Cristall.

La nostra mare es deia Werner Ticci.
A Badalona hi ha molts cognoms estrangers,
perquè són els cognoms dels treballadors estrangers
que van venir a treballar a El Cristall,
com la família de la meva mare.

Aquest gerro era de la nostra mare.
L'hi va regalar Lluciet Schilt, un amic de la família
que era un dels millors talladors de vidre de El Cristall.

A la nostra mare li deien «Anita petita».
Quan es va casar, Lluciet Schilt
li va regalar el gerro i li va dir:
«L'Anita petita no pot ser menys
que la dona de Franco».

26. Càmera Bolex Paillard de 16 mil·límetres Teresa Bou i Àngels Rius

Àngels Rius:

Aquesta és la càmera de filmar
del meu pare, una Bolex.

Ell li va fer una capsa especial per guardar-la.

Teresa Bou:

Va ser un caprici seu que a mi em va fer enrabiàr.

Gravava les excursions, les vacances...

I nosaltres érem com objectes, com accessoris.

Ens deia:

«Poseu-vos aquí... Feu això...».

De tant en tant, filmava flors,
coses petites, amb molta paciència.

Era la seva felicitat.

Àngels Rius:

Nosaltres som sis germans

i sempre dèiem que la càmera era el seu setè fill.

Teresa Bou:

Arribàvem a casa després de les vacances

i ell es dedicava a muntar la pel·lícula de l'estiu.

Trigava quasi dos mesos.

Àngels Rius:

Filmar les vacances era molt important per a ell.

Per a ell, les vacances donaven sentit a tot l'any,
a la seva vida.

Teresa Bou:

Ell quasi mai surt a les pel·lícules,

sempre era al darrere de la càmera.

27. Regal de Reis de la casa-cuna Roca Umbert Carme Tura

Venim de Sant Feliu de Codines.
Us hem portat una nina molt important per a mi.
És un regal de Reis de la casa-cuna, l'escola bressol,
on vaig anar quan era petita.

Aquesta escola bressol
era de la fàbrica tèxtil Roca Umbert,
i les mares que hi treballaven
hi portaven les criatures ben petites.

Jo crec que vaig entrar-hi
quan era un nadó de sis setmanes.
La meva mare venia a donar-me el pit
i tornava a treballar als telers.

Les criatures hi estàvem fins als cinc anys
i després anaven al col·legi.

Sant Feliu era un poble de pagès,
però en aquell moment
les dones van començar a treballar a la fàbrica.

La mare deia que amb els diners que guanyava
podia comprar coses que, si no, no podríem comprar.
Hi havia molta pobresa, veníem de la postguerra.

Aquesta nina la van portar els Reis
a l'escola bressol.
Segurament, totes les nenes que érem allà
teníem la mateixa nina.

Jo hi jugava quan estava malalta.
La mare la tenia guardada,
només me la deixava quan estava malalta
i després la tornava a guardar.

28. Telèfon

Montserrat Guasch i Jaume Freixes

Venim de Torrelavit.

En temps de la guerra,

la meva família tenia la central telefònica del poble, a casa.

El meu pare no volia anar a la guerra i es va amagar.

Gràcies a aquest telèfon,

sabíem quan venien els militars a registrar les cases

per matar els homes que s'hi amagaven.

A l'aparell hi havia un quadre amb 30 foradets,
un per a cada usuari.

Quan algú trucava, saltava una xapeta

i sempre sabíem qui trucava.

La meva iaia va ser

una de les primeres operadores de Torrelavit,

i jo ho vaig fer poc temps.

Vam tenir la centraleta a casa fins al 1971,

més o menys.

Al final, vam deixar-la,

perquè era una feina molt sacrificada.

29. Calendari i ampolla de vi del centenari del tren de Mataró Josep M. Canal

Vinc de Mataró.

Porto un calendari i una ampolla de vi
amb una etiqueta del centenari
del primer tren d'Espanya.

El primer tren d'Espanya
va circular des de Barcelona fins a Mataró,
el 28 d'octubre de l'any 1848.

El dia que se celebrava el centenari, l'any 1948,
hi havia molt de moviment a Mataró.
El meu pare em va portar a l'estació,
hi havia moltíssima gent.
M'havia d'agafar de la mà per no perdre'm.
Va ser molt maco.

Recordo que les màquines de tren de vapor
treien molt de fum.

Quan anàvem a Barcelona
i entràvem al túnel de Montgat,
el pare ens feia tancar la finestra de vidre,
perquè, al túnel, el fum entrava al vagó.

Si alguna vegada no ho fèiem,
quan sortíem del túnel i ens mocàvem,
el mocador sortia negre.

30. Ventilador Númax Dionís Arqué

He portat un ventilador de la fàbrica Númax.
Deu ser de l'any 1930 o així.
Està molt relacionat amb la història del meu pare.

L'any 1916, a Barcelona, hi havia els tallers Númax,
que feien objectes elèctrics petits (timbres, sirenes...).
L'empresa era a punt de tancar,
però l'any 1916 va arribar un senyor alemany
que venia d'Argentina i va dir que volia fer-hi negoci.

El meu pare era enginyer industrial
i va fer un acord amb el senyor alemany
per fer el negoci amb ell.

La fàbrica feia motors per a electrodomèstics.
Per exemple, van fer el motor
d'una de les primeres rentadores.
També feien motors petits per a màquines de cosir.

El producte més vistós que tenien era aquest ventilador,
perquè no només en fabricaven el motor,
sinó que el fabricaven sencer.

31. Placa i ferralla avió Montseny Josep Autonell

Vinc de Taradell.

Porto la placa de l'avió que es va estavellar
al Montseny l'any 1970.

També porto un tros de ferro que hi vaig trobar.

Ens vam assabentar de l'accident
per les notícies de Ràdio Nacional.

Van dir que la gent hi podia anar a ajudar
com a voluntària, però que no hi anés ningú
que es desmaiés...

Jo hi vaig anar amb uns amics.

Ens donaven uns guants i una bossa de plàstic,
i ens deien que havíem de recollir cossos humans.

Hi havia cossos morts escampats per tot arreu.

Però, al final, els meus amics i jo vam marxar.

Recordo que hi havia moltíssima gent

i recordo la Guàrdia Civil.

Va ser una gran tragèdia.

Van recollir els cossos molt de pressa

i els van enterrar de seguida.

No els van identificar.

Aquelles 100 famílies

no van poder identificar mai els seus morts.

32. Americana Antonio Miró signada Xavier Bassa

Vinc de Santa Eulàlia de Ronçana.
He portat una americana d'Antonio Miró,
i el més important és que està signada per ell.

Em vaig comprar aquesta americana
a mitjan anys 90.
Passats 15 o 20 anys, jo treballava de cambrer
en un hotelet de Sant Vicenç de Montalt.

Un dia va venir Antonio Miró a l'hotel
a passar uns dies amb la seva família.
El dia que ell marxava,
vaig entrar al menjador amb l'americana
i, quan la va veure, va dir:

«Hosti, aquesta americana és meval!»

I jo li vaig demanar que me la signés.
Es va quedar parat,
perquè ningú li havia demanat que signés la roba.
I la va signar al folre.

Després em va explicar una mica
com havien fet l'americana.
Em va dir que hi havia una treballadora
que es dedicava només a fer
el ribet de pell de la jaqueta a mà.

Al final em va dir:
«Fa poc hem fet una exposició sobre la meva obra,
si hagués sabut que tenies aquesta peça,
te l'hauria demanat per exposar-la!».

33. Carnet de mestra de la Generalitat i boina carlista amb escut de la Falange Rosa M. Tomàs

Aquest és el carnet de mestra de la meva mare.
Era mestra de la Generalitat de Catalunya.
Quan tenia 22 anys,
va guanyar les oposicions per ser mestra de música.
Era l'any 1937.

Després de la guerra es va quedar sense feina.
Per poder tornar a fer classe de música,
havia de tornar a fer oposicions,
aquest cop a la Secció Femenina de la Falange,
el partit franquista.

La mare estava molt preparada
i va tornar a guanyar les oposicions.
Li van donar la boina carlista
amb l'escut de la Falange,
que era com un uniforme.
Però no se la posava gaire sovint.

La mare va treballar a 14 escoles i 1 institut.
Es va dedicar a l'ensenyament tota la vida,
des dels 22 anys fins als 65 anys, quan es va jubilar.

34. Jaqueta de treball

Jordi Navarro

Aquesta jaqueta era del meu iaio, el iaio Peret.
Treballava a Laforsa,
una empresa metal·lúrgica de Cornellà del Llobregat.

El iaio Peret va participar
a la vaga de Laforsa de l'any 1975,
que va durar 104 dies.
Ell sempre deia que aquella va ser l'última vaga il·legal
de la dictadura de Franco
i la primera vaga il·legal de la monarquia.

La vaga ho va aturar tot:
primer, el torn de la tarda;
després, el torn de la nit;
i, després, el torn del matí.
Al final, va parar tota la fàbrica... i tot el Baix Llobregat!

Les dones hi van tenir un paper molt important,
perquè també participaven a les vagues
i es posaven les jaquetes de la feina.

Hi havia famílies que ho van passar molt malament,
perquè es quedaven sense l'únic sou
que entrava a casa.

Molta gent del Baix Llobregat
es va organitzar per compartir recursos
i va donar diners a la caixa de resistència
per ajudar les famílies que més ho necessitaven.

35. Primera petició de matrimoni homosexual Josep (Richard) Teixidor

He portat la nostra sol·licitud de matrimoni.
Era el 1987 i el matrimoni homosexual
no era legal a cap país del món.

Érem de Taradell i quan anàvem a Barcelona
vèiem que hi havia una mica de llibertat,
una llibertat que nosaltres no havíem viscut mai.

Amb en Jesús, vam dir:
«Per què no ens casem, nosaltres dos?».

I ens vam preguntar si seria possible.
Com que no ho sabíem, ho vam demanar a un periodista,
a l'Albert Om.

Un dia el vam trobar al bar de Taradell i li vam dir:
«Escolta, Albert,
si el Jesús i jo ens casem,
tu creus que això és notícia?».

I vam fer la sol·licitud.
Vam emplenar el formulari,
el vam presentar al jutjat i vam marxar.

La notícia va sortir als diaris i la polèmica va explotar.
Vaig obrir la porta del jardí
i ho vaig trobar tot ple de periodistes.

Hi va haver una manifestació de suport a Vic.
Va ser increïble.
Quan vam entrar a la plaça, ens van cridar
«¡Viva los novios!»
i jo vaig pensar «Verge Santíssima».

36. Ajuda ortopèdica Mercè Vallmitjana

He portat un aparell ortopèdic
que va portar el meu pare
des del dia que el van ferir a la guerra
fins que es va morir.

Feia el servei militar a Saragossa
i, de cop, el van portar a lluitar a Guadalajara.

Va rebre una explosió molt forta
que el va destrossar.
Li van amputar les mans, va perdre un ull,
li va quedar el cos ple de metralla... un desastre.

Després, el van tancar a la presó.
Primer, a San Miguel de los Reyes, a València,
i, després, a la presó Model, a Barcelona.

Sé que li van fer la pròtesi a la presó,
però no sé a quina.
La feia servir per menjar.
És de cuir. Porta una cullera incorporada,
que es cargola i es descargola per poder-la netejar.

37. Biscuter **Ramon Pradas**

Porto un cotxe Biscuter.

El meu pare es va comprar aquest cotxe l'any 1957.

El pare venia vernissos per a mobles,
i cada dia anava a treballar
per tota la província de Barcelona.

Era el cotxe de la feina i també el cotxe familiar.
Ens hi encabíem el pare, la mare,
la meva germana, jo, la gossa
i l'equipatge per passar un mes de vacances al Pirineu.

Vivíem a Cornellà i, a l'estiu, anàvem a una ermita de Bagà,
a 120 quilòmetres de distància.

Sortíem a les 7 del matí i arribàvem allà a les 7 del vespre.

Una mitjana de 10 quilòmetres per hora!

De mitjana, perquè se'ns parava cada dos per tres.

Havíem d'anar canviant la bugia,
potser 60, 70 o 80 vegades!

El Biscuter porta les rodes d'una Vespa.

Aquest porta les mateixes rodes

que portava la Vespa clàssica als anys 50.

38. Fotografia de Cruyff signada i dibuix Ernest Folch i Dolors Folch

Sobre la fotografia

Ernest Folch:

Hem portat la fotografia
que Johan Cruyff va dedicar al meu pare
quan estava detingut a la presó Model.

El 28 d'octubre del 1973 va ser el primer dia
que Cruyff jugava un partit amb el Barça.
També va ser el dia que van detenir
133 persones de l'Assemblea de Catalunya.
El meu pare n'era una. Es deia Xavier Folch.

Dolors Folch:

Jo vaig portar-li aquesta foto a la presó.
Els funcionaris de la presó es van mirar la foto,
van parlar entre ells i se la van endur.

La foto va complir una funció important:
va ajudar el meu marit a tenir millors condicions
dins la presó.

Ernest Folch:

Com diu la meva mare,
aquesta foto va ajudar el meu pare dins la presó.

Sobre el dibuix

Dolors Folch:

Aquest dibuix el van fer els tres nens.

L'Ernest tenia deu mesos,

l'Albert tenia set anys

i la Marina tenia vuit anys.

Hi havia un concurs de dibuix a Sant Feliu de Codines

i l'Albert va fer aquest dibuix.

Aquest dibuix m'agrada molt,

Perquè explica com un nen viu una situació així:

tenir el pare a la presó.

Al dibuix, hi ha la presó Model com un castell terrible,

i el carrer buit, només amb els cotxes de policia.

Les armes de la policia el van impressionar molt.

Aquest dibuix va guanyar el primer premi.

39. Llibre *Faristol* M. Eugènia Torrent

Aquest és el llibre de llengua catalana que jo feia servir quan tenia 14 anys i estudiava batxillerat a un institut de la Verneda.

La directora de l'institut era Angeleta Ferrer Sensat, filla de Rosa Sensat.

Rosa Sensat havia estat una gran impulsora de l'escola pública catalana.

Al final del franquisme molta gent volia recuperar el català a l'escola, per això, aquest llibre és tan important.

La portada del llibre la va fer Pilarín Bayés. És molt divertida.

A l'institut, els llibres eren comunitaris i, quan s'acabava el curs, els tornàvem. Aquest no és exactament el meu llibre, perquè jo el vaig retornar, sinó un que vaig aconseguir-ne després.

40. Dibuixos de Josep Escobar Josep Maria Llongueras

El senyor que apareix en aquest dibuix és el meu avi,
Josep Maria Llongueras Urpina,
i això és la presó Model l'abril del 1940.
El dibuix el va fer Josep Escobar.
Li va dedicar el llibre al meu avi
perquè es van fer amics a la presó.

La dedicatòria diu:
«Al bon amic Josep Maria Llongueras
en record d'unes hores no massa dolces».

El meu avi no va anar a la guerra
perquè era massa gran.
Formava part d'una cooperativa
i, per això, el van empresonar.

En aquest altre dibuix,
el del davant és el meu avi,
el del mig és el Josep Escobar,
i aquest és en Francesc Guinovart.
Aquest dibuix està signat amb el nom de Rebec,
un nom fals que feia servir l'Escobar.

Sembla que feia aquests dibuixos
per aconseguir alguns diners a la presó.

Però al retrat del meu avi
signa amb el nom vertader: Escobar.
Va posar-hi el seu nom de veritat,
perquè li tenia afecte i respecte,
i perquè l'hi volia dedicar personalment.

41. Programa de la pel·lícula *La puntaire* Enric Sunyol

Aquest és el programa de *La puntaire*,
l'última pel·lícula de Fructuós Gelabert.
Fructuós Gelabert va ser el fundador
del cinema en català.

La puntaire es va estrenar el 1929
i representa el pas del cinema mut
al cinema sonor.

Jo hi tinc una relació molt especial,
perquè la meva esposa és la neta de l'actor
que feia de protagonista,
en Llorenç Adrià.

La pel·lícula està inspirada en un poema de Ribot i Serra.

S'assembla a les obres d'Àngel Guimerà,
perquè l'acció passa en territoris catalans.

42. Bust i gorra del president Macià

Josefina Pi-Sunyer

He portat el bust del meu besavi,
el president Francesc Macià.
El bust el va fer l'escultor Josep Clarà.

També he portat la gorra que portava l'avi
quan anava a caçar.
A Francesc Macià tothom li deia «l'Avi»,
encara que no fos de la família.

Jo no vaig conèixer el meu besavi,
però diuen que era molt presumit i molt elegant,
i també molt tendre i molt familiar.

Estic molt orgullosa de ser la besneta
de Francesc Macià.

Jo vaig néixer a Caracas,
perquè després de la guerra
tota la meva família va marxar.

Una part de la família va anar a Mèxic
i una altra part de la família va anar a Veneçuela.
Després vam tornar a Catalunya.

A poc a poc he conegut com era el meu besavi
i l'aprecio molt.

43. Samarreta dels Jocs Olímpics Barcelona 92, signada per Pasqual Maragall Toni Galván

He portat una samarreta molt especial.

És la samarreta de voluntari als Jocs Paralímpics de 1992, i me la va signar Pasqual Maragall, que era l'alcaldre de Barcelona.

El 14 de setembre del 1992 era l'últim dia dels Jocs Paralímpics, i un grup de voluntaris ens vam trobar amb l'alcaldre Maragall.

Ens va dir:

«Voluntaris olímpics, moltes gràcies, sense vosaltres els jocs no haurien sigut igual, us ho agraeixo moltíssim...».

Jo portava una samarreta a la bossa i li vaig dir:

«Que me la podria firmar?».

I me la va firmar.

També hi ha la signatura d'un jugador de bàsquet que anava en cadira de rodes

que es deia Philippe Baye.

Jo l'ajudava durant els Jocs.

44. Mosaic hidràulic Ferran i Emili Orsola

Ferran Orsola:

Som els besnets de Giovanni Orsola Plano,
el creador de la primera fàbrica de mosaics hidràulics
que hi va haver a Espanya.

Quan el besavi vivia a França,
va guanyar dos cops el primer premi
de la Fira Universal de París
amb els seus mosaics hidràulics.

Un amic li va recomanar que vingués a Espanya,
perquè aquí aquest tipus de rajola no existia.

El besavi va venir i va instal·lar una fàbrica a Barcelona.
La fàbrica es deia Orsola, Solà i Companyia.

Aquesta rajola era al carrer de Mallorca,
entre la Rambla Catalunya i el carrer de Balmes,
a la porta de la casa on vivia la meva consogra.

Un dia van fer obres al carrer i van aixecar el terra.
Quan la meva filla va veure que treien les rajoles,
en va agafar una per regalar-me-la.

Emili Orsola:

Jo vaig als llocs on hi ha les rajoles del besavi
i vaig a fer-hi fotos.

Estic fent una recerca documental.

45. Cartell del Liceu **Jordi Bosch**

Aquest és el cartell de l'última representació del Liceu abans de l'incendi de l'any 1994.

L'última representació va ser el dia 29 de gener del 1994, i el dia 31 es va cremar el Liceu.

Tinc aquest cartell,
perquè està fet a la impremta del meu pare:
la impremta Borràs.

Era una de les imprentes més antigues d'Europa.
A més dels cartells del Liceu,
es feien els cartells del Palau de la Música,
dels teatres del Paral·lel, del Teatre Borràs...

Sempre s'imprimien uns quants cartells extra
per si de cas.
Aquest és un dels cartells
que es van quedar a la impremta.

Quan el teatre es va cremar,
el meu pare va guardar el cartell.

El senyor que imprimia els cartells
muntava el text lletra per lletra, espai per espai,
com si fos un puzzle.

Havia de quedar tot molt ben fixat.
Després s'hi tirava la tinta,
se'n retirava el paper i sortia el cartell.

46. Pistola Star Carles Llombart

Vinc de Barcelona.

Porto una pistola del meu avi, en Juli Elies.

Als anys 30,

l'avi treballava a la Telefònica de Barcelona.

La Telefònica era la central de comunicacions
més important de Catalunya

i estava controlada pel sindicat anarquista CNT.

Durant la guerra, el maig del 1937,

la policia va assaltar la Telefònica.

El meu avi era allà.

Era d'esquerres i una mica anarquista,
però no era de cap partit.

Però, com que estava allà, s'hi va veure implicat.

En aquella època tothom duia pistola.

Mai ens va explicar si va disparar molt
o si va ferir algú.

47. Cartell de la sala Zeleste Rosa Pérez i Jesús Alberto López

Rosa Pérez:

Aquest és el cartell de la sala Zeleste,
que hi havia al carrer Almogàvers.

Jesús Alberto López:

Quan la sala va tancar,
li vaig demanar a l'encarregat
si em podia endur el cartell.

Em va dir:

«Sí, si el baixes tu».

Dos col·legues i jo vam baixar el cartell
i el vam portar al nostre bar, el Pepe's Bar,
que era just al davant.
El cartell ha estat al nostre bar durant 17 anys.

Molts artistes que tocaven a la Zeleste
venien al Pepe's Bar.

La Zeleste era la millor sala de concerts d'Espanya.
Els músics que volien tocar en sales mitjanes
venien aquí. Era molt acollidor.

Rosa Pérez i Jesús Alberto López:
La sala Zeleste és part de la història
de Barcelona i de Catalunya.
La sala, la gent, els grups...
Hi ha tocat fins i tot el Paul McCartney.

Aquest cartell representa la nostra història,
la nostra vida.

48. Cine NIC Josep Petit

Us he portat una màquina de cine NIC.
Es diu NIC perquè la van inventar els germans Nicolau.
Està patentada i tot.

Aquesta càmera me la va regalar la meva padrina,
quan jo tenia 8 anys.

La padrina em portava una pel·lícula cada deu dies.
Jo les esperava amb emoció.

Posàvem la pel·lícula, endollàvem el projector,
posàvem la pel·lícula i fèiem girar la màquina.
Utilitzàvem una bombeta normal de casa
i, com a pantalla, posàvem un llençol blanc.

Hi convidàvem la canalla del carrer
i alguns veïns i veïnes.
Si eren famílies riques, pagaven una pesseta.
Si eren pobres, no pagaven res.

49. Càmera Jornades Feministes Pilar Aymerich

El maig del 1976
es van fer les Jornades Catalanes de la Dona.
Van ser les primeres jornades
després de la mort de Franco.

Després d'una dictadura de tants anys,
era molt important fer aquestes jornades.

Al principi pensàvem que seríem unes 300 o 400 dones,
però al final van venir unes 4.000 dones.

Amb aquesta càmera Nikon F2,
vaig fer les fotos de les jornades
i també de la manifestació
per la despenalització de l'adulteri.

En aquell moment, estava prohibit
que una dona casada tingués altres relacions.
Si ho feia, podia anar a la presó.
I aquesta va ser una de les primeres manifestacions
en contra d'això.

La Maria Ángeles Muñoz va ser acusada d'adulteri.
L'havia denunciat el seu marit,
perquè volia prendre-li la filla de 6 anys.

I hi va haver una gran manifestació
per defensar la Maria Ángeles
i per protestar contra la llei que castigava així les dones.

Aquesta foto és divertida,
perquè hi ha la Maruja Torres
amb un cartell on diu «Jo també soc adúltera».

Si la policia t' enxampava amb aquest cartell,
et podia detenir i ficar-te a la presó.

50. Obús i dietari

Llorenç Puig

Vinc de Barcelona i us porto una bomba
que li va caure al meu avi, en Josep Domènech,
a la guerra, a la batalla de l'Ebre.

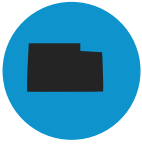
La va desarmar i la va guardar a casa.

Al cap d'uns anys, la va pintar
amb la bandera republicana.

També tinc el diari del meu avi.
Me'l va donar la meva mare fa temps,
però jo no l'havia llegit fins ara.

Llegir el diari de l'avi és fascinant.
Explica les coses molt directament.
Tota l'estona tenia por de morir.
La gana, els viatges...Tot, tot.
Ho va passar molt malament.

En el diari hi ha un moment en què parla de la bomba i diu:
*«Por la tarde, de tres a siete, durante la instrucción,
los veteranos tiraron unas cuantas bombas.
Una de ellas no explotó.
Con el fusil intentaron hacerla explotar, pero no explotó».*

51. Carnet de la Organización Juvenil Española (OJE) Lluís Rovira

Vinc de Cambrils.

He portat un carnet molt especial.

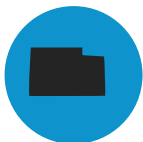
Em van fer el carnet quan jo tenia 10 anys,
sense demanar permís a la mare.

És el carnet d'un campament feixista
que es deia Los almogávares.
Era com un petit exèrcit, però de nens.
Al matí cantàvem cançons feixistes
i apujàvem i abaixàvem la bandera espanyola franquista.

A mi em van adoctrinar.
Em vaig creure moltes coses,

i, fins i tot, vaig sentir la mort de Franco.
Però, amb el temps, vaig prendre consciència.

La gent que organitzava el campament
era falangista i també hi havia algun capellà.
Al capellà no li podíem dir *mossèn*”,
li havíem de dir *pater*, en llatí.

52. Bala i carnet d'un ferit de guerra

Josep M. Roig

Vinc de Vilallonga del Camp.

Porto una bala.

El meu pare la va dur dins del cos durant 40 anys,
sense saber-ho.

El pare tenia 2 ferides de guerra.

Molts anys després, quan ja era gran,
li van fer una radiografia

i, quan va anar a buscar els resultats,
el metge es va posar a riure i li va dir:
«Que va anar a la guerra, vostè?».

El meu pare li va dir que sí

i el metge va respondre:

«Doncs miri, vostè porta dins una bala, encara».

El pare se'n va sorprendre molt.

El metge li va treure la bala,

el pare la va guardar

i nosaltres l'hem conservada.

És aquesta.

L'altre objecte és un carnet de ferit de guerra,
del sindicat CNT, de l'any 1938.

Servia per anar amb el transport públic
de Barcelona.

53. Cartes de la batalla de l'Ebre Janina Martí

Vinc de Móra d'Ebre.

He portat les cartes que el meu besavi
escrivia a la meva besàvia,
quan el besavi lluitava a la batalla de l'Ebre.

El meu besavi va anar a la guerra i va desaparèixer,
mai no en vam tornar a saber res.

Molts anys després,
vaig trobar un document que deia que havia mort.

La meva mare va trobar les cartes
amagades en un calaix
mentre feia neteja de les golfes, cap als anys 90.

A les cartes s'explica el dia a dia al front.
Veus què mengen els soldats, l'ansietat que pateixen,
com demanen tabac, com es cuiden.

L'última carta és del 19 d'octubre del 1938,
el dia que van començar els atacs franquistes.

54. Clau de la creu del Sant Crist

Rosa M. Llop

Vinc de la Canonja.

He portat un clau d'un Sant Crist
que es va cremar en temps de guerra.
El meu sogre el va rescatar quan tenia 12 anys.

La guerra va començar el dissabte 18 de juliol del 1936.
L'endemà, la gent del meu poble va anar a la platja,
com cada diumenge.
Allí vam començar a sentir les notícies de la guerra,
però nosaltres pensàvem:
«no ens arribarà, no ens arribarà».

El dia 21, cap a les 3 del migdia,
el meu sogre va sentir cridòria
i va veure que feien una foguera
amb els bancs, els reclinatoris i uns altres objectes de l'església.

Després de l'incendi,
el meu sogre va anar a remenar les cendres.
Tenia 12 anys.
Hi va trobar aquest clau, de la creu del Sant Crist.

55. Llibretes escolars

Clara Rodríguez

Vinc de Santa Coloma de Queralt.
He portat les llibretes escolars de la meva àvia.
Són del 1931 al 1935,
en plena Segona República.

La meva àvia sempre em parlava molt de l'escola,
però, quan vaig descobrir les llibretes,
em vaig sorprendre molt.
Hi havia apunts de Química, Biologia, Història internacional...
Això no m'ho havia explicat.
Ella em deia que feien Música i Francès,
però no sabia que també feien tot això altre.

L'àvia va néixer el 1921.
Va anar a aquesta escola dels 10 als 14 anys.
Sempre parlava de la Montserrat Boqueras,
una professora republicana que ho va transformar tot.

Era una escola de nenes
on anaven les filles de les famílies obreres.

Quan complien 14 anys,
havien d'anar a treballar a la fàbrica.

Però la professora volia que apreguessin molt
i que estudiessin de tot,
encara que després anessin a treballar.

56. Braser portàtil Jaume Agudé (pare i fill)

He portat un braser portàtil.
Era del meu pare.
Crec que és dels anys 20 o 30.

A l'hivern feia molt de fred, als pobles.
Quan els nens anaven a l'escola,
passaven pel forn a recollir cendres
per omplir el braser,
i se l'enduien calent a l'escola.

Avui seria impensable!
Es consideraria perillós.
I a més feia pudor de cremat.

Els nens posaven els peus a sobre
i, de vegades, es cremaven les sabates.
Feia olor de neumàtic cremat.

57. Alambí August Vicent

Vinc de Gratallops.
He portat un alambí dels anys 40.
Era del meu pare.

El meu pare va venir a Gratallops
a fer de soldat durant la guerra.
Aquí va conèixer la mare i es van enamorar.
Quan va acabar la guerra,
el pare va tornar a venir i es van casar.

El pare va treballar les terres
amb molta il·lusió i molt esforç.
Va tornar a plantar les vinyes,
i va fer el seu propi vi.

A casa hi havia un celler abandonat,
amb eines molt velles, i ell el va arreglar
i va aconseguir fer el seu propi vi.
Era l'any 1954.

Més tard, el Consell Regulador va publicar
una llista de tots els cellers per ordre d'inscripció
i quina va ser la nostra sorpresa quan vam veure
que el primer de la llista era el celler del pare.

58. Faixí de la Colla Vella dels Xiquets de Valls Manel Urbano i Rafael Pena

Manel Urbano:

Vinc de Valls.

He portat el faixaí del guanyador
del primer concurs de castells.

El concurs es va celebrar a Tarragona l'any 1932.

El va guanyar la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

S'enfrontaven Tarragona i Valls.

Hi havia 6.000 persones mirant-s'ho des de les grades.

Al jurat hi havia Pau Casals, que era del Vendrell.

Rafael Pena:

Un dels castellers era el meu pare, Joan Pena Gavaldà.

El primer 4 de 9 que jo vaig descarregar,

ho vaig fer amb ell, per a Sant Joan.

La faixa era d'ell

i ha passat per 3 persones.

Casualment, les 3 han fet la mateixa posició del castell.

59. Brúixola Balfegó i carta de navegació Manel i Pere Vicent Balfegó

Venim de l'Ametlla de Mar.

Hem portat una brúixola i una carta de navegació.

La brúixola és antiga, de les primeres embarcacions.

La nostra família sempre s'ha dedicat a la pesca.

El Manel i jo som la cinquena generació de pescadors.

Si mirem la carta de navegació,

veiem que la tonyina prové de l'Atlàntic.

Entren per l'estret de Gibraltar

i, quan arriben aquí, se separen en dos grups:

una part es queda a les Illes Balears

i una altra part se'n va cap a Turquia.

Busquen les aigües càlides del sud del Mediterrani
per reproduir-se.

El nostre rebesavi pescava la tonyina

amb una tècnica especial.

Es comunicava amb senyals de fum.

Sortia a les tardes per la costa

i, quan trobava un banc de tonyines,

feia una foguerada.

Les barquetes seguien el fum

i tiraven la xarxa a la zona indicada.

Ara, funciona diferent.

Trobem les zones de tonyines per satèl·lit,

a partir de la temperatura de l'aigua.

60. Vestit de núvia **Maria José Bover**

Vinc de la Ràpita.

Porto el vestit de núvia de la meva iaia,
la Rosa Blasi Vidal.

La meva àvia va néixer el 1902
i es va casar l'any 1926.

L'àvia sempre surt vestida de negre en totes les fotos.
Suposo que era per moda
i també per economia.

A més, ella era una dona trista.

Primer va morir la seva mare,
quan ella tenia 10 anys.
Després va morir el seu pare,
quan ella tenia 19 anys.
El seu germà petit va marxar a la guerra
i mai no va tornar.

Va estar tota la vida de dol.
Això va marcar el seu caràcter.

La recordo com una dona de negre.
Vestida totalment de negre,
amb un mocador negre al cap.

61. Càmera d'estudi Juan Carlos Ramos

Vinc de Tortosa.

He portat la primera càmera de fotos d'estudi
que va comprar mon pare.

Amb aquesta càmera, hi van treballar mon pare i mon tiet
durant molts anys.

Primer feien fotografies al carrer, amb una càmera de carrer.
Posaven un drap fosc a sobre,
feien la foto i te la donaven al moment,
com si fos una Polaroid.

Als anys 40, el pare i el tiet
van obrir la botiga de fotos a Tortosa.

Tothom hi anava a fer-se fotografies,
perquè aleshores la gent no tenia càmeres a casa.

A la botiga es feien fotos de casaments, comunions,
fotos de família, la foto que li donaves al xicot o a la xicota,
i fotos de carnet.
N'han fet milers!

62. Maleta de mecànic d'avions

Susanna Dasca

Vinc de Valls.

Porto una maleta que era del meu avi,
l'Esteve Vidal Mateu.

L'avi treballava com a mecànic d'avions per a la República.
El gener del 1939 va marxar a l'exili.

La maleta és molt representativa d'aquell moment,
perquè molta gent marxava per fugir del franquisme.

L'avi, de vegades, viatjava als avions
per comprovar que funcionessin bé
i per saber què calia arreglar.

Per això, la maleta té una mida única,
ajustada a l'espai disponible que hi havia als avions.

Quan va començar la guerra, va haver de marxar.

La maleta sempre va anar amb ell.

63. Maleta d'instrumental de llevadora rural Magda Murillo

Vinc del Pla de Santa Maria.

Porto la bossa de treball de la meva àvia.

L'àvia era llevadora rural,
l'última llevadora rural de l'Alt Camp
i una de les últimes llevadores
que assistien parts a les cases.

El 1972 es van acabar els parts a domicili,
i tothom anava a parir als hospitals.

L'àvia va assistir el part d'uns 788 nadons.
Tenia la consulta a casa.
En aquesta maleta guardava tots els estris.

Va estudiar per ser llevadora i infermera,
però, com que era l'única persona del poble
que es dedicava a la salut,
sovint l'avisaven per atendre urgències mèdiques.

La gent trucava o venia a buscar-la a casa.
Era com el servei mèdic 24 hores.

64. Esquelles i sarró

Xavier Xorto

Soc del Penedès.

He portat les esquelles i el sarró del meu avi,
que era pastor de cabres.

El ramat del meu avi
era de la raça Cabra Blanca de Rasquera,
l'única raça de cabres originària de Catalunya.
Ja n'hi havia al segle XVI (16)
i ara estan en perill d'extinció.

Hi ha el sarró i el bastó,
que se'l va fer ell mateix amb fusta de lledoner.
Se n'anava cada dia a la muntanya
i aquí portava el menjar.

Les esquelles amb els sons més greus
les porten les cabres més grans.
I les esquelles que tenen un so més agut
les porten les cabres jovenetes.

65. Disc commemoratiu Paco Porres

Vinc de Tortosa.
He portat un disc.

Durant al dictadura, Francisco Franco
va venir a Tortosa a inaugurar un monument
que commemorava la batalla de l'Ebre.

Amb els discursos que van fer les autoritats
aquell dia, es va enregistrar un disc.
Tothom el comprava.

Jo tenia 8 anys.
Recordo molt bé aquell dia.
Va ser un dia molt important per a la ciutat de Tortosa,
va venir gent de tot arreu.
A mi em va impactar.

Aquest disc representa un moment històric important.

66. Joies de Maria Fàbregas Ester Fusté

Vinc de Reus.

Porto objectes de la meva tieta.

La meva tieta es deia Maria Fusté Ribé,
però el seu nom artístic era Maria Fàbregas.
Va ser cantant d'òpera entre els anys 50 i 60.

Quan jo era petita,
m'agradava jugar amb les seves joies.
M'agradava molt posar-me-les.
Després, a la meva filla també li va agradar fer-ho.

Aquesta corona és d'un personatge
d'una òpera de Donizetti.

La tieta tenia una veu molt maca,
i crec que l'any 1956 va començar a cantar al Liceu
de Barcelona.
Al final, va crear la seva pròpia companyia.

67. Octavetes antifranquistes Narcís Llauger

Vinc de Tarragona.

Porto una pila d'octavetes antifranquistes.

Expliquen les coses que passaven en aquella època
i que no podien sortir als diaris.

Vaig recollir les octavetes del terra.

Es llençaven enlaire,

perquè la gent les agafés del terra.

Hi ha les marques de les sabates.

Algunes octavetes demanen la llibertat
de les persones preses pel franquisme.

Unes altres octavetes són d'associacions de veïns,
de treballadors, d'estudiants...

Aquesta és per Salvador Puig Antich.

Terrible.

Aquestes octavetes eren molt importants,

perquè eren l'única manera que la gent sabés el que passava.

Als grans mitjans no explicaven aquestes coses.

Jo tenia molta por,

però recollia les octavetes del terra.

Era perillós, però ho tornaria a fer,

t'ho dic de debò.

68. Vestuari de la cerimònia d'inauguració dels Jocs Paralímpics de Barcelona, 1992 **Lourdes Catà**

Vinc de Llorenç del Penedès.

Aquest és el vestit que jo duia
a la cerimònia d'inauguració del Jocs Paralímpics
de l'any 1992, a Barcelona.

Jo era de la coral infantil.

Al final de la cerimònia vam cantar l'Himne a l'alegria.
Un grup de cantaires anàvem vestides de blau
i un altre grup anava de groc,
per representar la bandera europea.

Per a mi va ser una experiència meravellosa.

Jo venia d'un poble petit
i participar en aquell esdeveniment amb tanta gent
em va impactar molt.

Quan ho recordo, 31 anys després,
penso que he format part d'un esdeveniment històric
i m'emociono molt.

69. Vestit de bateig

Esperança Viñas

He portat un vestit de bateig
que va fer la meva mare.

Després de la guerra, tothom passava gana.
La mare es va posar a cosir
per portar diners a casa seva.

Aquest vestit, el vam fer servir els tres germans
el dia del nostre bateig.
Hi ha dues peces: la capa i el vestidet.

M'agrada exposar les coses antigues,
per homenatjar totes les persones
que van viure després de la guerra.
Es van esforçar molt per tirar endavant la societat.

70. Vi de fang **Mariona Rendé**

El 22 d'octubre del 2019, a l'Espluga de Francolí, una riuada va arrossegar el celler de casa, el celler Rendé Masdeu.

La riuada es va endur el celler sencer.

Es va endur 60.000 ampolles de vi en criança i tota la collita del 2019.

Vam recuperar algunes ampolles tacades de fang. I les vam anomenar «vi de fang».

La gent ens comprava les ampolles brutes de fang per ajudar-nos i per guardar-les com a record.

Cada ampolla valia 15 euros.

Ens van ajudar econòmicament, però, sobretot, emocionalment.

No sabem quina varietat de vi hi ha dins, fins que l'obrim, perquè no hem netejat l'ampolla i l'etiqueta no es veu.

És una sorpresa.

71. Ràdio de galena Pau Llorens

Vinc de Reus.

He portat una ràdio de galena
feta a mà pel meu besavi, l'any 1942.

El besavi tenia la ràdio per escoltar les notícies al mas.

La ràdio de galena és una ràdio simple,
molt popular a principis del segle xx (20).

També porto el resguard d'impost sobre la ràdio
a nom del besavi, Policarpio Vilarnau.

Amb aquest impost,
el govern podia saber qui tenia una ràdio.

72. Fórmula magistral farmacèutica Alicia i Concepció Gamundi

Alicia Gamundi:

Hem portat dos xarops.

Els feien el meu pare i el meu avi.

Som una família de farmacèutics:

l'avi, el pare, jo mateixa i la meva filla.

I tinc una neta que també estudia Farmàcia.

Alicia i Concepció Gamundi:

En aquella època (1920-1930), hi havia pocs metges.

Tampoc hi havia ambulatoris, ni Seguretat Social, ni res.

Tot es tractava a la farmàcia.

L'avi preparava medecines al laboratori.

Era una feina molt difícil.

Tothom deia que les seves medecines eren molt efectives.

Aquest xarop es diu Pectosedol,

perquè era per a la tos,

i aquest es diu Neuro-Gallosch, perquè era per als nervis.

Aquestes medecines es feien amb productes

que ara ja no es poden tenir a la farmàcia,

perquè estan prohibits.

73. Bust i cendrer de la proclamació de la República Tomàs Barberà

He portat un bust amb la imatge de la República.
El va comprar el meu pare.
Al bust també hi ha la data
de la proclamació de la República, el 14 d'abril del 1931.

Jo sabia que el bust estava guardat
al magatzem de la nostra botiga.
Estava amagat dins d'una capsa d'un nino,
per dissimular, perquè ningú sospités que hi era.

Durant el franquisme,
era molt perillós tenir símbols republicans.
Però ara el tenim a casa, al menjador.

També he portat un cendrer de la República,
però no el faig servir,
perquè em sap greu tirar cendra
al damunt de la bandera republicana
i del president Francesc Macià.

A la part del darrere del cendrer
també hi ha gravada la data del 14 d'abril del 1931.

74. Lambretta

Josep M. Busquets

El meu pare va comprar aquesta moto l'any 1958 per poder anar de Tarragona a Montbrió.

Quan jo era petit,
vaig començar a fer gimcanes de motos els diumenges.
Després vaig començar a fer algun ral·li
que organitzava el Moto Club Tarragona.

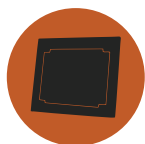
Quan algú té il·lusió, ningú no el para.

Fins fa poc, tenia la moto Lambretta guardada al poble,
era molt vella.

Però fa uns anys, el dia del meu aniversari,
vaig arribar a casa i em vaig trobar una cosa tapada.

Era la Lambretta.

Els meus fills l'havien restaurat
per fer-me un regal.

75. Làpida commemorativa Josep Puche

Us he portat la làpida del meu tiet avi, Tomàs Fontanilles.
Va estar penjada a la casa familiar del poble
fins l'any 1980, aproximadament.

Quan va començar la guerra,
els milicians es van emportar el meu tiet avi
i va desaparèixer.

Deien que el tiet avi era un feixista,
però jo no m'ho vaig creure
i em vaig posar a investigar.

La meva família tenia propietats rurals,
era catòlica i tradicional.
Però el tiet-avi Tomàs era republicà.
Als anys 20,
era de la Unió Republicana del Vendrell,
va fundar el Partit d'Esquerra Catalana del Vendrell,
va treballar per a la República
i va promocionar la llengua catalana.

Estava molt implicat en el món cultural del Vendrell.
No era un feixista.

Per això, no podem dir
que això és una làpida de la memòria,
sinó del desmemoriament.

76. Tovallola, 1929

Pura Aragonés

Vinc de Tarragona.

He portat una tovallola

de l'Exposició Internacional de Barcelona del 1929.

La meva mare tenia dues germanes a Barcelona,
la tieta Carme i la tieta Angeleta.

Quan es va celebrar l'exposició,
li van portar la tovallola.

Sempre l'he vista a casa, però no l'he feta servir mai.

Aquesta tovallola serveix
per explicar la història d'aquella època,
abans de la guerra.

Quan jo era petita, la gent sempre deia
«això és abans de la guerra».

Em porta molts records de la mare,
perquè al meu pare el van matar a la batalla de l'Ebre.

77. Caragolera Jordi Llorens

Vinc de Reus.

He portat aquesta caragolera de vímet.

Nosaltres anàvem sovint a buscar caragols,
sobretot, els dies que havia plogut.

El meu pare va comprar la caragolera a la Fira de Mora.
Hi caben 7 o 8 quilos de caragols.

A dins hi ha unes branques de fonoll,
perquè els caragols no quedin tots a baix.
Els caragols puguen per les branques
i així no s'ofeguen.

Els caragols han d'estar en un lloc ventilat
i amb una mica de fosc.

78. Ossets (joc infantil)

Mònica Vicens

Soc de Fondarella
i vinc en representació de la meva àvia.
Porto uns ossets de corder
amb què la meva àvia jugava quan era petita.

La mare de l'àvia comprava potes de corder per fer brou.
Després netejaven els ossos que sobraven
i les nenes hi jugaven al carrer.

Dibuixaven un quadrat al terra amb un guix,
hi llençaven l'os
i havien d'endevinar com cauria.
Guanyava qui ho endevinava més vegades.

Mentre jugaven, cantaven:
«Neta, cor, clot, panxa, al dret i un de fet».

79. Revista *L'Infantil*
Mossèn Ramon Vilades

Porto la revista *L'Infantil*,
la primera revista en català
que es va publicar després de la Guerra Civil.

Va aparèixer al seminari de Solsona, l'any 1951,
quan hi havia el bisbe Tarancón.
Els estudiants de Filosofia i Teologia redactaven la revista,
i mossèn Climent Forner la dirigia.
Mossèn Joaquim Calderer feia els dibuixos.

El bisbe Tarancón havia arribat a Solsona
després d'haver fet una pastoral
titulada *El pan nuestro de cada día*,
on deia que els treballadors tenien dret a una vida digna.

Era un text molt revolucionari,
per això, el van castigar i el van enviar
al bisbat de Solsona durant 18 anys.

80. Original del llibre *Rovelló* i il·lustració Fina Tàpias

Vinc de Manresa.

Porto el llibre *Rovelló*, de Josep Vallverdú.

És l'edició original,

escrita a màquina amb paper reciclat, l'any 1968.

Josep Vallverdú va regalar el llibre al meu marit,

Josep Maria Aloy, que era el seu biògraf,

l'any 2009.

La relació entre Josep Vallverdú i el meu marit

va començar l'any 1982.

El meu marit era mestre a Manresa

i va llegir el llibre *Rovelló* amb els alumnes.

Va demanar a Vallverdú

que vingues a fer una xerrada a l'escola,

i ell va venir. Així es van conèixer.

Després, el meu marit va fer un treball sobre Vallverdú

i va guanyar un premi important.

Més tard, en Vallverdú li va demanar al meu marit

si volia escriure la seva biografia.

Va acceptar i la va publicar l'any 2008.

Quan es va celebrar el 30 aniversari del llibre *Rovelló*,

Vallverdú va dibuixar el gosset protagonista

i el va regalar al nostre fill.

Quan el meu marit va morir,

Vallverdú va dibuixar el gosset amb una cara trista.

81. Trompetí Marisol Teixidó

Vinc de Seròs.

He portat el trompetí d'un oncle del meu avi que va treballar a l'embassament de Terradets i al canal de Seròs.

L'utilitzava per cridar els treballadors a l'inici i al final de la jornada, durant els anys 30 i els anys 40.

Es van fer moltes obres per aprofitar l'energia de l'aigua per produir energia elèctrica.

Aquestes obres les feia l'empresa La Canadencia, la primera gran central hidroelèctrica d'Espanya.

El senyor Pearson era l'enginyer nord-americà que va impulsar aquest projecte. El meu oncle avi el coneixia personalment.

82. Corones del Carnaval de Solsona Jaume Porredón

Em diuen el Campa,
perquè els meus pares eren els campaners
de la catedral de Solsona.

Porto la primera corona del Gegant Boig
i la primera corona de la Geganta Boja.

El geganter Manel Casserras
va dissenyar aquestes corones l'any 1974.
Manel Casserras va inventar el Gegant Boig,
que és el primer gegant articulad de Catalunya.

La corona original era de cartró,
però, després, la van substituir per una de metall,
perquè era més resistent.

Quan vaig tornar de la mili,
un grup de persones i jo
vam recuperar el Carnaval de Solsona.
Era l'any 1971.

Va ser el primer Carnaval
que desafiava el règim franquista.
Des d'aleshores, es continua celebrant
el Carnaval de Solsona.

83. Cartell i capgròs de la Fira de Tàrrega Josep Minguell

Vinc de Tàrrega.

Porto el cartell de la primera Fira del Teatre de Tàrrega i un capgròs.

El capgròs és de la companyia Pot Teatre, que va actuar a la primera Fira de Tàrrega, l'any 1981.

El cartell és un dibuix meu.

Volia explicar com és un espectacle al carrer.

Els capgrossos són molt importants als espectacles de carrer.

Jo vaig participar en la creació i l'organització del festival.

Vam tenir la idea després del cop d'estat del 1981.

Els militars havien ocupat el carrer amb les armes i els tancs i nosaltres volíem ocupar el carrer amb l'art, el teatre i la vida.

Vam aprofitar la festa major, perquè hi havia 3 dies i 3 nits de festa.

Volíem fer una festa popular per a tothom en defensa dels valors democràtics.

Vam triar el lema «El carrer és casa nostra».

Teníem molt poc temps i molt pocs diners, però vam aconseguir fer el festival.

84. Mirall amb una utilitat secreta

Robert Duró

Vinc de Biscarri.

He portat un mirall que té una funció secreta.

Serveix per castigar Franco.

El meu padrí, Antoni Fort Duró,

era catalanista i republicà.

No li agradava el dictador Francisco Franco

i va decidir castigar-lo posant-lo de cara a la paret.

Darrere d'aquest mirall hi ha un retrat de Franco.

Quan el penjava, Franco quedava amagat

mirant de cara a la paret.

El mirall va estar molts anys

penjat al bar del meu padrí.

Ara està penjat a casa.

El mirall castiga Franco des del 1940.

El retrat de Franco que hi ha darrere del mirall

és la portada del diari *La Vanguardia*

de l'1 d'abril del 1940.

El meu padrí es va subscriure al diari *La Vanguardia*

quan va acabar la guerra,

perquè volia saber què passava

a la Segona Guerra Mundial.

El padrí tenia l'esperança

que el feixisme perdria la guerra

i que els aliats ens ajudarien a fer fora Franco.

Però no va ser així.

85. Sabre Carles Garriga

Vinc d'Alcoletge.

He portat el sabre del meu padrí,

Esteve Garriga Mallafré.

El padrí va ser militar des de l'any 1917

fins a l'any 1939.

L'any 1933, el van ferir amb aquest sabre.

Ell no explicava res del seu passat,

però jo he consultat uns documents sobre la seva història.

Va lluitar amb l'exèrcit republicà

i, quan els republicans van perdre la guerra,

els feixistes el van jutjar i empresonar.

86. Botes de l'exèrcit alemany

Jaume Ferrer i Teresa Carrera

Jaume Ferrer:

Us portem unes botes militars de l'exèrcit alemany.

Alemanya havia ocupat França
i, a la frontera entre França i Espanya,
hi havia soldats alemanys.

Teresa Carrera:

Nosaltres vivíem a Saneja, a prop de Puigcerdà,
portàvem el bestiar a pasturar a camps francesos.

El meu pare sovint s'hi trobava soldats alemanys
i hi va tenir bones relacions.

Els soldats li van donar les botes al meu pare,
potser com a agraïment,
perquè ells els donava sucre o altres productes.

87. Sagrari portàtil

Nil Boix

Soc de Riner.

Porto un sagrari portàtil
que servia per guardar les hòsties consagrades.

Era de la meva família.

Es va fer servir per fer misses clandestines
durant la Guerra Civil.

La meva família acollia monjos i capellans
que s'amagaven a casa.

Feien servir aquest sagrari per fer misses
o per portar el viàtic als malalts.

En aquell temps, si et descobrien fent actes religiosos,
podies anar a la presó
i, fins i tot, et podien matar.

Al costat de casa meva, hi ha el santuari del Miracle.

Gerard Lladós era un monjo d'aquesta comunitat
i és qui va estar més temps amagat a casa,
en una habitació secreta que hi ha al sostre.

88. Bicicleta «Filiprim»

Eva Torrente

Vinc d'Almenar.

Porto una bicicleta que em va tocar
al programa «Filiprim»,
que sortejava bicicletes entre el públic.

Quan jo era petita,
vaig anar al programa «Filiprim» amb l'escola
i em va tocar la bicicleta.

Jo tenia el número 47.
Va sortir la boleta amb el número 47,
em van fer sortir a l'escenari,
i em van portar la bicicleta.

Era la primera vegada que anava a la tele.

El programa «Filiprim», presentat per Josep Maria Bachs,
era un dels més populars de TV3 als anys 80.

89. Llum de carbur de les mines de La Granja d'Escarp Ruperto Tudela

Vaig ser miner a les mines de La Granja d'Escarp des dels 14 anys fins als 53 anys.

I aquest és el segon llum de carbur que vaig tenir.

No es podia entrar a la mina sense el llum, perquè era molt fosca.

I el llum servia també de senyal.

Si arribàvem a una galeria i vèiem que el llum s'apagava, volia dir que allà hi havia poc oxigen.

Quan passava això, fugíem de pressa, perquè, si no, podíem morir ofegats.

El llum ens ha salvat la vida molts cops.

Al principi no em deixaven entrar dins de la mina.

Des dels 14 anys fins als 17 anys em quedava a fora i recollia el carbó que els altres treien i el polia, traient-li els trossos de pedra que sobraven.

Quan vaig fer 18 anys, ja m'hi van deixar entrar.

Primer vaig ser ajudant de vagoner.

Després vaig ser miner

i picava la mina per fer-la més fonda.

Quan ets miner, mai no penses en el perill que corres dins de la mina.

90. Caixa de puros Elvira Larrégula

Vinc d'Alguaire.

Porto una caixa que va fer el meu avi, Ramon Larrégula.
La va fer a la presó de Lleida,
mentre esperava el seu judici,
després de la Guerra Civil.

A la caixa, hi va escriure:

«Recuerdo de mi novio Ramon».

Volia regalar-la a la seva xicota, la meva àvia Teresa.

El meu avi va estar a la presó de Lleida
des del 1939 fins al 1940.

Va lluitar al front d'Aragó, a la columna Durruti.

Sovint explicava que la vida a la guerra era molt difícil,
però mai parlava del combat.

Al final va poder sortir de la presó,
perquè uns veïns franquistes
van parlar bé d'ell perquè el deixessin sortir.

91. Pedra de Mauthausen Llibert Tarragó

He portat una pedra del camp de Mauthausen amb un filferro del filat elèctric que envoltava el camp de concentració.

La va portar el meu pare quan va viatjar allí, el 1965, per celebrar que feia 20 anys que havien tancat el camp.

Els nazis van empresonar el meu pare, Joan Tarragó, al camp de concentració de Mauthausen el 23 de gener del 1941.

En va sortir el 5 de maig del 1945.

L'any 1965, 20 anys després, hi va tornar per visitar-lo. Volia retrobar els companys, però també recordar aquella experiència horrorosa.

Va agafar aquesta pedra i aquest filferro.

El filferro era de la tanca elèctrica que envoltava el camp. De vegades, els guàrdies llençaven els presos a la tanca perquè morissin electrocutats.

Unes altres vegades, els presoners es llençaven ells mateixos a la tanca per suïcidar-se.

Deixaré la pedra i el filferro als meus nets juntament amb aquest escrit:

«El vostre besavi va portar aquests objectes des del Món del Mal.

Ell va patir molt, però va sobreviure.

Volia conservar aquests objectes, perquè la gent reflexioni i no oblidí aquell horror.

Jo els he conservat tota la vida.

Guardeu-los.

Aquests objectes poden conservar la memòria, connectar les vides i reiniciar el temps».

92. Joc de lilit

Maria del Carme Pedrós

He portat uns llençols que em va brodar la meva tieta.
Me'ls va regalar per a la meva primera comunió.

La meva tieta era brodadora.
Rebia molts encàrrecs,
tenia una llista d'espera de dos anys!
I tenia clients famosos,
com ara Bertín Osborne o Isabel Pantoja.

A la tieta li agradava molt anar a Montserrat
a fer exercicis espirituals.
Deia que li donava força per estar inspirada.

En una d'aquestes visites a Montserrat
s'hi va trobar un grup del Barça.
Com que li agradava molt xerrar,
va anar a saludar el president del Barça, Joan Gaspar,
i ell li va encarregar una bandera del Barça brodada.
Va trigar cinc anys a fer-la!
Actualment, la bandera es pot veure al museu del Barça.

93. Bàscula model Princesa Francesc Lletjós

Vinc de Lleida.

He portat una bàscula Princesa
fabricada a l'empresa Lletjós.

El meu rebesavi, Luciano Lletjós Serrabassa,
va crear l'empresa Lletjós l'any 1860.

El nom de la bàscula ve del carrer de la Princesa de
Barcelona,
perquè allà hi havia les oficines de l'empresa Lletjós.

Van crear la bàscula durant la postguerra.
En aquell moment era difícil aconseguir ferro,
i van inventar una carcassa de fusta
per fer-la més barata.

És el producte més representatiu de la fàbrica Lletjós.

Al principi, la fàbrica era a Barcelona.
L'any 1917 es va traslladar a Arenys de Mar.
Durant la guerra, se la van quedar els obrers
i hi fabricaven granades.
L'any 1960, la fàbrica Lletjós va tancar.

94. Xocolata Jolonch. Edició especial «President Companys» Alfons Amigó

Soc d'Agramunt.

Porto una rajola de xocolata
amb un embolcall molt especial.

És una edició especial
que Torrons Vicens va fer cap al 2010,
dedicada al president Lluís Companys.

Lluís Companys va morir afusellat
el 15 d'octubre del 1940.

Hi ha un llibre on s'explica
que el dia abans de morir, el 14 d'octubre del 1940,
li van demanar quin era el seu últim desig.

Lluís Companys va dir que volia menjar
pa amb xocolata d'Agramunt,
com el que menjava quan era petit.

Les seves germanes li van portar
el pa amb xocolata d'Agramunt.

Aquella xocolata la feia la família Jolonch.
Cap al 2010, Torrons Vicenç
va fer una xocolata a la pedra, com aquella,
i li va posar aquest embolcall.

És una edició única especial, que no està a la venda.

Jo soc el responsable de la fabricació de la xocolata a la pedra,
així que jo vaig fer la xocolata que porta aquest embolcall.

95. Forca Josep i Albert Maluquer

Venim d'Alentorn.
Portem una forca.
Alentorn és famós per les seves forques.

La forca era una eina molt important
per treballar al camp.
Servia per manipular l'herba i la palla
de manera manual.
Abans totes les cases en tenien,
però ara ja no queda cap forcaire.

Per aconseguir que tinguin aquesta forma
es fan servir unes eines especials.
Per fer la corba
s'utilitza la mordassa i el blegador.
Per fer els pollegons (les puntes)
s'utilitza la molla.

Però no tota la fusta serveix per fer forques.
S'ha de triar una fusta especial,
com la de lledoner.

Hi ha molts tipus de forques.

Les forques d'Alentorn
són les millors del món.

96. Carta i documents de La Seda de Barcelona Teresa Pérez

He portat una carta que va rebre la meva àvia durant la Guerra Civil, i un parell de rebuts que li enviava la fàbrica La Seda amb una ajuda econòmica perquè havia quedat vídua.

El meu avi era el cap de personal de La Seda, una fàbrica del Prat de Llobregat.

L'any 1931, el meu avi va actuar contra les vagues obreres. L'avi, de vegades, feia coses que no agradaven als obrers, perquè ell era el cap de personal. Però era una bona persona.

Quan va començar la Guerra Civil, l'any 1936, el van venir a buscar per matar-lo. Molts directius de l'empresa van marxar, però el meu avi s'hi va quedar. No sabem per què. El van afusellar.

L'àvia es va quedar vídua amb quatre fills. La meva mare era la petita, tenia sis mesos.

97. Logotip DOP Les Garrigues Enric Dalmau

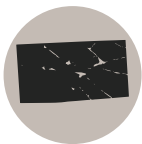
Aquest és el primer logotip de la DOP Les Garrigues.
DOP vol dir 'denominació d'origen protegida'.

La DOP Les Garrigues
va ser la primera DOP alimentària d'Espanya.
Es va aprovar el 28 d'octubre del 1975
i es va publicar el 20 de novembre del 1975,
el mateix dia que va morir el dictador Francisco Franco.

El primer logotip de la DOP Les Garrigues es va fer el 1986.
El va dissenyar Josep Maró,
inspirant-se en l'escut de la Generalitat.
Al mig hi vam posar aquesta branca d'olivera,
però amb les fulles i les olives mirant cap a dalt.

La cultura de Les Garrigues
sempre ha estat molt lligada a l'oli.

La denominació d'origen protegida
és un reconeixement al nostre territori.
N'estem molt orgullosos.

98. Plaques Canal d'Urgell

Mireia González

Soc del Castell del Remei.
Porto la placa commemorativa
del dia que van donar el Canal d'Urgell
a les persones que l'usaven per regar.

El 2 de novembre del 1964
es va celebrar un acte per entregar el Canal d'Urgell
a les persones que el feien servir per regar les terres.
Des d'aleshores, els regants tenen dret a utilitzar-lo
per sempre.

L'acte el va organitzar la família Girona,
que era molt rica i tenia moltes propietats.
Era una família catalanista
amb molta relació amb el franquisme.
A la placa hi ha el nom del dictador Franco
escrit en català: Francesc Franco.
Però Franco no va participar en l'acte.

L'any 2010, algú va destrossar la placa
perquè hi havia el nom de Franco en català.

99. Tricicle

Maria Cetó

Porto el tricicle que em van portar el Reis
quan jo tenia 4 anys.

Quan era petita, vaig tenir una mena de paràlisi
i crec que em van portar el tricicle perquè fes exercici.

Quan penso en la meva infància,
recordo metges, hospitals i injeccions.
També recordo una vacuna
amb un terròs de sucre.

La meva padrina em deia
que només podia usar el tricicle a casa,
però jo sempre que podia sortia al carrer.

Em va servir per fer exercici i poder moure'm més.
A més, jo era l'única nena del poble que tenia un tricicle.

100. Nina Dulcita
Rosa Arqué

Vinc de Lleida i porto la nina Dulcita.
La hi van regalar a la meva mare
al programa de televisió «Reina por un día»
l'any 1965.

La història comença l'any 1938 a Torre-Serona,
durant la Guerra Civil.

La meva padrina,
que estava embarassada de la meva mare,
va curar un sergent feixista que lluitava allà.

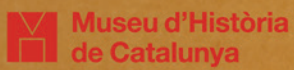
La meva mare va néixer el 5 d'abril.
El dia 17 d'abril la van batejar
i el sergent li va fer de padrí de bateig.
El sergent va mig parar el bombardeig de Lleida
per anar al bateig.

Molts anys després,
el meu pare va escriure al programa
«Reina por un día»,
perquè la meva mare volia conèixer
el seu padrí de bateig.

Des d'aquell moment hem mantingut el contacte
amb el sergent.

La nina és un regal
que li van fer a la meva mare al programa.
La nina era com una joia.
Només ens hi deixava jugar la setmana dels Reis.

Organitza:

Col·labora:

A COMPANYY OF THE MEDIAPRO STUDIO

